« شته در جنوب و مرکزایران نظم وآرامش راحفظمینموده»
« طرق تجارتی را مفتوح نگاه میداشته و خدماتمهمی بدولت»
« ایران نموده‌است ومن بجرات میگویم که هیچوقت منظور»
« ما این نبوده است که یك قوای انگلیسی تشکیل داده‌با »
« خواسته باشیم آنقسمت مملکت را در تحت تصرف واشغال»
« خودمان قرار دهیم بلکه برخلاف پلیس جنوب یك قشون»
« ایرانی بود و منظور این بوده است که مرکز و نقطه »
« قشون آنیه ایران باشد و ما همواره حاضر بودیم اینعده»
« را تسلیم دولت ایران بنمائیم تا ۳۱ مارس امسال مخارج»
« این عده رادولتین انگلستان و هندوستان مشترکامیپرداختند»
« در آن تاریخ‌دولت هندوستان با وجود تردید اولیای‌دولت»
« ایران‌دیگر کمك خرج نداد و دولت انگلستان‌برای‌آخرین»
« دفعه مخارج آنقوه را عهده دار شد تا وسائل انحلال این»
« عده یا در صورت تمایل دولت ایران انتقال آنها بدولت»
« ایران فراهم شود . این است وضعیت حاضره وقتی که »
« آن کمك خرج هم تمام شود این عده مسلماً مجبور بانحلال»
« هستند .

« دولت ایران راجع باین قوه موقعیت مخصوصی »
« اختیار کرده است بدین معنی که کمال میل را به تحویل »
« گرفتن قشون دارد و این میل با پیشنهاد معاونت افسران »
« انگلیسی که مأمور اداره و تنظیمات قشون هستند وعدم »
« تمایل پرداخت حقوق آنها همراه است .

«لرد لامینگتن چنین اظهار داشت که‌دولت‌ایران‌ازانحلال»
«این‌قوامتأسف خواهدگردید. منهم تصور می‌کنم که این‌مسئله»
« تولید مزاحمتی خواهد نمود زیرا ما میدانند که نتایج »
« آن چه خواهد بود .

«سربازی که از صف خارج‌شده است نه فقط درممالك»
« شرق بلکه در اکثر ممالك دزد و قاطع طریق میشود و »
« چنانچه دولت ایران راه حزم و احتیاط را پیش نگیرد »
« طرق تجارتی مجدداً قرین‌اغتشاش گردیده و حیات‌اشخاصی»
« که بامور تجارتی و غیره میپردازند در آن قسمت های»
ایران در معرض مخاطره واقع خواهد شد و در ثانی »
« وضعیات هرج و مرج و انقلاب وعدم انتظاماتی که‌سابقاً »

« موجود بود و تنها درنتیجه مجاهدات وسعی ما درآن»
« قسمت ایران برطرف شده بود بمعرض نمایش و بروز »
« خواهد آمد . »

(نطق لرد کرزن که در مجلس اعیان بتاریخ ۲۶ ژوئیه ۱۹۲۱ مطابق با سوم اسد ۱۳۰۰ ایراد کرده است ص ۱۱۶ - ۱۱۷ کتاب احمد شاه .)

همین طور هم شد ، باین معنی که یك ماه بعد در اوائل ماه سنبله (شهریور ۱۳۰۰) تقریباً ثلثی ازتشکیلات پلیس جنوب را که دراصفهان وبالغ بر ۱۵۰۰ نفر میشدند منحل کردند و چندی بعد نیز بقیه بساط سازمان قشون جنوب را بر چیدند و بتلافی سرکشی‌ها وخود داری‌های دولت ایران در موضوع برسمیت‌شناختن آن قشون ، حاضر نشدند ساز و برك و مهمات‌ووسائل قشون مزبور راکه طبق تعهدات خود میبایدبدولت ایران واگذار میکردند، تسلیم ایران نمایند و حتی راضی نشدند که آنها را بقیمت عادله بما بفروشند و برای اینکه نتیجه مساعی و سرکشی های دولت ایران را واضح کرده باشند تمام آن وسائل را حتی دواب خود را هم نابود کردند .

- ۳ -

پلیس غرب

درمبحث پلیس جنوب دیدیم ، هنگامی که انگلیسی‌ها میخواستند امتیاز تشکیل نیروی ایرانی را تحت فرماندهی و هدایت افسران انگلیسی در جنوب ایران تحصیل کنند، برای اینکه در پیشرفت مقصود خود با مخالفتها و دسایس روسها مقابل نشوند، روسها را نیز در موضوع شرکت دادند باین نحو که ابتدا صحبت از تشکیل دو لشکر پانزده هزار نفری بمیان آوردند که یکی در جنوب تحت هدایت افسران انگلیسی ودیگری در شمال زیر تعلیم و نظر افسران روسی تشکیل گردد . کابینه سپهدار هم با این پیشنهاد آنها موافقت کرد اما تجاوزات قشون عثمانی که مقارن همین احوال پیش آمد سبب سقوط کابینه سپهدار شد و کابینه بعدی موافقت‌نامه مزبور را نپذیرفت و انگلیسی‌ها که از تحصیل امتیاز بطور رسمی مأیوس شدند ، خود سرانه نیروی منظور را تأسیس کردند ونام آن پلیس جنوب شد.

مسألهٔ تشکیل پلیس جنوب روسها را هم بفکر انداخت که متقابلا چنان نیرویی از منطقهٔ نفوذ خود ایجاد نمایند و در این خصوص (بتاریخ شوال ۱۳۳۵ مطابق با سپتامبر ۱۹۱۷) با دولت ایران وارد مذاکره شدند، از طرفی هم سرهنگ زا خارچین فرمانده قوای روسی در مغرب ایران با سران عشایر آن حدود مذاکراتی نمود وایشان را حاضر کرد که چنان نیرویی از عشایر تابع آنها تشکیل گردد ولی دولت ایران تشکیل آنرا بیهانه ضیق مالیه بدفع الوقت می گذرانید (۱)

---

۱ - سند ما دراین باره مراسله ایست که معاضد الملك حکمران کرمانشاهان در ماه صفر ۱۳۳٦ مطابق بادسامبر۱۹۱۷ که دیگر روسها نیروی مزبور را تشکیل داده بودند برای رفع سوء تفاهمات و شایعات غلطی که شایع شده بود ، بروز نامه ایران فرستاد و در شماره ۱٤٦ سال دوم آن روزنامه درج گردید و اینك عین آن را در اینجا نقل می کنیم :

«... چیزی که موجب این همه سوء تفاهم شده موضوع قراسورانی است که در چهار ماه قبل پالکونیك زاخارچین با رؤسای عشایر مذاکراتی کرده بود ودراین‌مدت بواسطهٔ ضیق مالیه دولت ، اداره حکومتی نتوانست قطعاً تصمیمی اتخاذ کند .چنانچه بدوسیهٔ این کار در مرکز مراجعه شود کاملا روشن می‌شود . »

روسها چون از اقدامات دولت ایران مأیوس شدند خود بفکر تشکیل آن افتادند. باین قصد سرهنگ زاخاروچنکو بی آنکه دیگر حتی با حکمران کرمانشاهان تبادل افکار کند، با رؤسای عشایر وارد مذاکراتی شد، مبالغی پول بعنوان انعام میان آنها تقسیم کرد و نیروی مزبور را بطور غیر متحد الشکل بوجود آورد و بیهانه اینکه چون حمل اسلحه بدون داشتن اجازه رسمی، ممنوع می بود و این عده نیز از حمل اسلحه ناگزیر بودند از طرفی هم متحدالشکل نبودند که وجه تمایزی میان آنان با حاملین اسلحه غیر مجاز باشد، نشانی تعبیه شد که بکلاه قراسوران ها نصب شود و روی این نشانها بخط روسی نوشته شده بود: « امنیهٔ غرب ».

امادولت ایران باتشکیل این نیروی غیرمتحدالشکل که روسها درنظرداشتند آن را استخوان بندی قشون منظم متحدالشکلی نظیر پلیس جنوب انگلیسی‌ها قرار دهند، مخالفت کرد و این موضوع در آنروزها تولید سر وصداها و شایعاتی کرد ومنجمله اینکه می گفتند حکومت کرمانشاهان درتشکیل چنین قوه‌ای دست داشته وآنرا برسمیت شناخته است.

بر حال نیروی مزبور چندان دوامی نیافت زیراطولی نکشید انقلاب اکتبر روسیه بوقوع یافت و مبنای تشکیلات پلیس غرب را خواه نا خواه سست کرد ولی بقایای این تشکیلات تا ماه صفر ۱۳۳۶ مطابق با دسامبر ۱۹۱۷ هنوز باقی بود. تا اینکه روس ها قوای خود را از ایران فراخواندند ودرطی همین ماه یعنی ماه صفر سازمان پلیس غرب بکلی منحل گردید و روزنامه ایران در شماره مورخ ۲۰ قوس ۱۲۹۶ مطابق با ۱۲ دسامبر ۱۹۱۷ و ۲۶ صفر ۱۳۳۶ در ستون اخبار داخلی تحت عنوان « انحلال پلیس غرب » نوشت:

« بموجب اطلاعات مستقیمه تشکیلات قراسورانی بنام پلیس غرب درنتیجه اقدامات لازمه بکلی انحلال یافته وفعلا ازطرف ادارهٔ حکومتی مشغول تأسیسات صحیحه قراسورانی میباشند چیزیکه هست پارهٔ مساعی برای تشکیلاتی بنام پلیس غرب از طرف مقامات خارجی اعمال شده است. » (۱)

ولی مطلب اخیراین خبرابهامی بوجودآورده که باهمه جستجو وتفحصی که کردیم نتوانستیم در این باب اطلاعی صحیح بدست آوریم.

فقط میدانیم در اواخر ماه ربیع الاول همان سال (۱۲۳۶ مطابق با جدی ۱۲۹۶ و اوائل ژانویه ۱۹۱۸) یعنی یك ماه بعد از انحلال پلیس غرب از طرف وزارت دارائی بادارهٔ دارائی کرمانشاه تلگرافی دستور داده شده حقوق اداره قراسورانی وتأمینیهٔ کرمانشاهان را فوراً در وجه مأمورین حکومتی بپردازند که

---

۱ - شماره ۱۴۹ سال دوم روزنامهٔ ایران.

شروع بتشکیلات اداره مزبور نمایند ۷۰ (۱) و بودجه این تشکیلات هم ماهانه ۴۷۰۰ تومان تعیین شد ۰

این موضوع ظاهراً با مسألهٔ ایجاد سازمان پلیس غرب که بنا بر نوشته روزنامهٔ ایران «دسایسی برای تشکیلات آن از طرف مقامات خارجی اعمال می شده» ارتباطی دارد و چنانچه این ارتباط را قبول کنیم باید گفت که دولت ایران برای جلوگیری از تأسیس چنان نیرویی که قطعی بود برای حفظ وتأمین مصالح ومنافع خارجی‌ها (؟) بوجود می آمد اقدام بتصویب و تجدید تشکیلات قراسوران کرمانشاهان نموده است ۰

---

۱ ـ شماره ۱۶۰ سال دوم روزنامه ایران۰

www.KetabFarsi.com

ـ٤ـ

یك نیروی چریك

جنك بین المللی ۱۹۱٤ — ۱۹۱۸ شروع شد و با آنکه دولت ایران خود را بی طرف معرفی کرد معهذا قوای دول متخاصم خارجی دامنه عملیات متقابله خود را به خاك ایران کشیدند و خاك این کشور را میدان جنگهای خود قرار دادند . در بادی چنین وضعی دفاع مصالح امپراطوری انگلستان ایجاب میکرد علاوه بر نیرویی که در جنوب ایران داشتند ، سرحدات مشرق ایران هم که از آنجا هندوستان مورد تهدید می بود ، بواسطه نیروی محافظت و تأمین شود . چه بهتر از این که این قوه مدافع از افراد ایرانی تشکیل شود تا اگر روزی این نیرو مجبور شود وارد عمل گردد تلفات و مصائب حتمی الوقوع برای اتباع آن دولت نباشد

فکر ایجاد یك قشون چریك که بپول امپراطوری انگلستان اداره و بواسطه افسران آندولت هدایت شود ، از اینجاست .

این نیروی چریك شامل پیاده و سوار و شتر سوار ومرکب ازدوقسمت بود(۱) :

۱ ـ قوای چریك خراسان (۲)

۲ ـ قوای چریك سیستان (۳)

---

۱ ـ مأخذ اطلاعات ما در این باره مقاله سرکار سرهنك احتشام‌ایران تحت عنوان « تاریخچه قوای تأمینیه ایران » است که در مجله ارتش جلد دوم سال چهارم دورهٔ دوم چاپ شده . این سلسله‌مقالات راجع‌است بشرح عملیات ارتش منظم ومتحدالشکل ایران از سال ۱۳۰۰ ببعد

۲ ـ منطقه استقرار قوای چریك خراسان در تربت حیدری و خاف و بین راه مشهد و قائنات بوده است .

۳ ـ قوای چریك سیستان درقائنات وزابل ونزدیکی‌های ملك سیاه بوده‌اند .

و هریك از این دو قسمت تحت نظر مستقیم قنسولگری های انگلیس در محال مزبور می بود و حقوق افراد آن هم توسط همان قنسولگری‌ها پرداخت میشد. اسلحه ومهمات آنها را نیز از انبارهای شرق انگلیسی‌ها وبسبك اسلحه قوای هندی می‌دادند.

نفرات این‌قوه ، بمدت‌یکسال‌استخدام وخوانین‌محلی بعنوان افسرانتخاب‌می‌شدند .

این نیروی مرزی جمعاً شامل ۸۸ نفر افسر انگلیسی و ایرانی و ۲۳۸۰ نفر درجه‌دار وسرباز بوده که ۸٤۵ رأس اسب و۱۰۵۰ رأس شترداشته‌اند وهزینه‌سالیانه آن‌پنج‌ملیون و هشتصد هزار ریال بوده است .

چون جنك بین‌المللی خاتمه یافت و خطر مصالح انگلستان در مشرق ایران رفع گردید این نیرو هم منحل گردید .

www.KetabFarsi.com

ـ ۵ ـ

یك قوه نظامی دیگر كه بنیان نگرفت

انقلاب روسیه پیش آمد و حكومت انقلابی آن كشور قوای روسیه را كه مقیم ایران بودند فرا خواند . در همین گیر و دارها چند تنی از افسران بعضی از دول بیگانه در صدد تشكیل قوه ای نظامی در حدود ارومیه بر آمدند و دولت امریكا نیز حاضرشد در مخارج این سازمان مشاركت و معاضدت نماید .

این مطالب شایعاتی بود كه در آن روزها در افواه و جراید و محافل سیاسی منتشر شده بود و ما در صحت و سقم آنها قضاوت نمی توانیم كرد همین قدرمی‌دانیم وزارت امور خارجه ایران بر اثر این شایعات نسبت باین رفتار كه بر خلاف بی طرفی و استقلال ایران میبود اقداماتی نمود و شایعات مزبور از طرف دول مذكور تكذیب گردید . من جمله سفارت امریكا دخالت و شركت خود را در یك چنان نوشته‌ای ضمن یادداشتی كه‌بدولت ایران تسلیم نمود ، تكذیب كرد كه متن آن یاد داشت این است :

« بدوسندار تلگراف رسیده است كه صریحاً در پیشگاه دولت ایران تكذیب نمایم كه دولت متحده امریكا ابداً وجهی در راه یكچنین قوه نظامی یا تاسیساتی نظیر آن در ارومیه و سایر نقاط ایران خرج نكرده است بعلاوه خاطر نشان نمایم كه‌دولت متحده امریكا با آزادی دولت ایران درحفظ سلطنت واستقلال ایران مساعدت نامحدوده و در مشاركت در اعمالی كه باستقلال آن مملكت خلل واردمی آورد جداً احتراز می نماید »(۱)

در خلال این مكاتبات و مذاكرات شایعات مزبور همچنان رواج داشت و نقل در مجلسی بود تا اینكه وزارت امور خارجه در تاریخ ۱۶ ربیع الثانی ۱۳۳۶ مطابق با ۳۰ ژانویه ۱۹۱۸ و ۱۱ بهمن ماه ۱۲۹۶ طی اعلامیه ای كه در جراید وقت منتشر شد (۲) كذب شایعات را كه از طرف دول مزبور نیز تكذیب گردیده بود باطلاع عامه رسانید و بدین صدای مسأله مذكور خاتمه داد .

«پایان»

---

۱ ـ نقل از روزنامه ایران سال دوم شماره ۱۶۷
۲ ـ روزنامه ایران سال دوم شماره ۱۶۷

www.KetabFarsi.com

ضمیمه

www.KetabFarsi.com

- ۱ -

عهد نامه سال ۱۲۲۷ ایران و انگلیس

الحمدلله الوافی الکافی اما بعد ، این خجسته اوراق دسته گلی است که از گلزار بی خار وفاق رسته و بدست وکلای حضرتین علیتین برسم عهد نامه مفصل برطبق صدق خلوص پیوسته می گردد چون قبل از آنکه عالیجاه زبدة السفراء سر هر فرد ـ جانس برونت از جانب دولت انگلیس بجهة تمهید مقدمات یکجهتی دولتین وارد دربار شهریاری شده و عهدنامه مجمل فیمابین وکلای دولت ایران اجل الکفات الفخام الصدارت والوزراء والاحتشام میرزا شفیع خان صدر اعظم و امیرالامراء الکرام المؤتمن الحضرت العلیة العالیه امین الدولة البهیه قوام الجلاله حاج محمد حسین خان مستوفی الممالک دیوان معظم با مشارالیه که وکیل و سفیر دولت بهیه انگلیس بود شروط چند که تبیین و تعین آن بعهدنامه مفصل رجوع شده مرقوم گردیده بود حال که عالیجاه رفیع جایگاه عزت و فخامت همراه شهامت و صداقت آگاه فطانت و درایت آگاه دولتخواه بلا اشتباه سرکور اوزلی برونت ایلچی بزرك دولت مزبور برای اتمام عهود و انجام مقاصد حضرتین شرفیاب التزام درگاه خلایق پناه پادشاهی می باشد و از جانب آن فرصت دولت وکیل و کفیل مهمات یکجهتی است وکلای این همایون حضرت قاهره صلاح و صوابدید مشارالیه شروع در تفسیر عهود کرده و تفصیل مقاصد از قرار بست که در فصول لاحقه ۱۲ گانه شرح داده خواهد شد و امور متعلقه بتجارات و معاملات مملکتی از قراری است که در عهد نامه تجارتنامه جداگانه مبین و مفصل خواهد گشت .

فصل اول ـ اولیای دولت علیه ایران بر خود لازم داشتند که از تاریخ این عهد نامه فیروز هر شرط و عهدی بهر یك از دولت های فرنك بسته باطل وساقط دانند و لشکر سایر طوایف فرنگیان را از حدود متعلقه بخاك ایران راه عبور بطرف هندوستان و سمت بنادر هند ندهند واحدی از این طوایف را نگذارند که داخل مملکت ایران شود و اگرطوایف مزبوره خواهند که از خوارزم یا تاتارستان و بخارا و سمرقند و غیره عبور بملك هند نمایند شاهنشاه ایران حتی المقدور پادشاهان و والیان و اعیان آنممالك را مانع شوند و از راه دادن طوایف مزبور باز دارند خواه از راه تهدید و تخویف و خواه از روی رفق و مدارا .

فصل دوم — اگر دشمنی از طوایف فرنك بمملکت ایران آمده باشد یا بیاید و اولیای دولت علیه ایران از دولت بهیه انگلیس‌خواهش اعانت وامداد نماید فرمانفرمای هند از جانب دولت بهیه انگلیس هرگاه امکان و قدرت داشته‌بقدری که خواهش دولت علیه ایران باشد عسکر و سپاه ازمملکت هندوستان روانه سمت ایران نماید و اگر بملت بعضی گرفتاریها فرستادن عسکر امکان نداشته باشد بهرساله مبلغ دویست هزار تومان بجهت اخراجات سپاه بسرکار دولت علیه ایران بدهندومادام که جنك و جدال با طوایف مزبوره در میان باشد وجوه مزبوره برقرار و کار سازی شود . چون وجوه نقدمزبور برای نگاهداشتن قشون استایلچی دولت انگلیس‌لاملازم است که از رسیدن آن بقشون مستحضر و خاطر جمع بوده‌بداند که درخدمان‌مرجوعه صرف میشود.

فصل سوم ـ اگر احیانا طایفه فرنك راکه بادولت علیه ایران‌نزاع وجدال دارند با دولت بهیه انگلیس مصالحتی اتفاق افتد پادشاه والاجاه انگلیس کمال سعی و دقت را نماید که فی مابین آن طایفه ودولت علیه ایران نیز رفع دشمنی شده صلح واقع گردد و اگر این صلح بجا نیفتد پادشاه ذی جاه انگلستان بطریقی که مرقوم شد از مملکت هند عسکر و سپاه بکمك ایران مأمور کند یا اینکه دویست هزار تومان مقرره را برای خرج‌عسکر وغیره کارسازی نمایدواین اعانت وامدادمادام که‌جنك‌فی‌مابین دولت علیه ایران و آن‌طایفه باشد و رفع جدال نشود و آن طایفه با دولت ایران صلح ننمایند بشرط مرقومه مفصله در این امداد کوتاهی ننمایند .

در صورتی که صلح فی مابین آن طایفه و دولت بهیه انگلیس اتفاق افتد باز هر وقت که دولت علیه‌ایران‌خواهند جنك و جدال با آن طایفه شود معلم وغیره‌بجهت تعلیم وتعلم سپاه ایران خواهند ، اولیای دولت انگلیس بشرط فراغت وقت بقدرمقه‌ور البته مضایقه نخواهند کرد .

فصل چهارم ـ چون قرار داد مملکت ایران است که مواجب قشون ششماه‌بشش ماه داده می‌شود قرار داد تنخواهی که بعوض عساکر دولت بهیه انگلیس داده‌میشود چنین شد که تنخواه مزبور را ایلچی آن دولت بهیه هرچه ممکن شود زودتر وبیشتر کارسازی کند .

فصل پنجم ـ هرگاه طایفه افاغنه‌را با دولت بهیه انگلیس نزاع و جدالی باشد اولیای دولت علیه از این طرف لشکر تعیین کرده بقسمی که مصلحت دولتین باشد بدولت بهیه انگلیس امداد واعانت نمایند ووجه اخراجات آنرا از دولت بهیه انگلیس بگیرند از قراری که اولیای دولتین قطع‌و فصل نمایند.

فصل ششم ـ اگر جنك و نزاعی فیمابین دولت علیه ایران و افغان اتفاق افتد اولیای دولت بهیه انگلیس را در آن میان کاری نیست و بهیچ طرف کمك و امدادی نخواهند کرد مگر اینکه بخواهش طرفین واسطه صلح شوند .

فصل‌هفتم - درصورتی که در سواحل دریای‌قلزم‌چوب‌و اسباب مهیا شود وشاهنشاه ایران خواهش فرماید که در حوزه‌های بحر مزبور کشتی های جنگی سازند پادشاه‌ذی جاه انگلستان اجازت بمعلم و عملجات کشتی ساز و غیره‌هم‌از دارالسلطنه لندن‌هم‌بندر بمبئی عطا فرمایند که بخدمت شاهنشاه ایران حاضر و بخدمت مرجوعه مأمور شوند و مواجب و اخراجات آن با سرکار پادشاه جمجاه دولت علیه ایران باشد بموافق‌قراری که با ایلچی دولت بهیه انگلیس داده خواهد شد .

فصل هشتم - اگر ازرؤسای ایران کسی بخواهد دشمنی کند و یاغی شود و فرار بولایت انگلیس نماید باید بمحض اشارت امنای دولت ایران ، آن کس را از ولایت مزبور بیرون نمایند و اگر بیرون نرود او را گرفته روانه‌ایران کنند و اگر خبردهند قبل از ورود او را بولایت خود راه ندهند و الا گرفته بفرستند وشرایط این فصل از طرفین استقرارپذیرفته .

فصل نهم - اگر در بحر العجم دولت علیه ایران را امدادی ضروری‌شودازدولت بهیه انگلیس بشرط امکان و فراغبال در آن وقت کشتی جنك و قشون بدهند و اخراجات آن را موافق‌بر آورد آن وقت قطع و فصل نموده باز یافت نمایند و کشتی های مذکور برآن خورها و لنگرگاهها عبور کند که امنای دولت علیه ایران نشان دهند و از جای دیگر بی رخصت و ضرورت عبور ننمایند .

فصل دهم - مواجب صاحبان و عمله و معلم و غیره را امنای دولت بهیه انگلیس خواهندداد ولیکن گاه چون‌شاهنشاه‌جمجاه‌ایران نخواستند که کسی که بخدمت ایشان‌مشغول باشد از عنایات خسروانه بی بهره باشد لهذا از وفور عنایات‌بموجب تفصیل ذیل‌صاحبان و معلمان و عمله که اکنون دررکاب ظفر انتساب شاهنشاه جمجاه ایران حاضر و مشغول خدمت می باشند و هریك از صاحبان رتبه‌های حشو که بعد از این حاضر شوند از قراری که در حشو مشخص شده است موافق مرتبه بهریك انعام داده خواهد شدو هر یك از ایشان که برسایرملتزمین و حاضرین بزرگتر و حکمران باشد نصف‌آنچه‌موافق رتبه برای آن مقرر ومشخص شده است علاوه انعام داده خواهد شد و اگرخدانخواسته یکی از ایشان در خدمت مرجوعه کوتاهی کند بمجرد اظهار آن بایلچی از خدمت شاهنشاه رانده خواهد شد .

فصل‌یازدهم - چون منظور هردو پادشاه آنستکه این عهد جاوید ابد الا باد بین احفاد و امجاد پایدار و برقرار بماند لهذا از هر دو طرف بهی الشرف قرار دادچنین شد که هر یك از کواکب فیروزان پادشاهی که ولیعهد دولت و زینت بخش سریر سلطنت باشد با دولت دیگر این عهود یك جهتی و دوستی راپایدار و مقدس‌بدارند هرگاه ولیعهد یکی از دولتین علیتین و مملکتین محتاج‌بکمك ومساعدت باشد که در این عهد نامه پیش بینی نشده است طرف دیگر مضایقه و کوتاهی در امداد و اعانت ننماید و امدادی که الحال از قرار تفصیل فصول سابقه دراین عهد نامه‌میمونه‌مشخص

شده است باید باولیعهد نیز مستمر و برقرار باشده

فصل دوازدهم- چون از قراری که بر اولیای هر دو دولت واضح وازمکنون دل و ضمیر یکدیگر واقف شده اند ، منظور از این عهد دوستی ازدیاد هر دو دولت و وسعت هر دو مملکت است و هریك را پیشنهاد خاطر این‌است که تقویت بیکدیگر کرده بامداد یکدیگر بمملکت طرفین‌افزوده باشند ومطلب‌وخواهش‌دولت‌بهیه‌انگلیس این است که دولت علیه ایران روز بروز قوی و مستحکم گردد و از خارج کسی‌نتواند دخل در مملکت مزبور نماید و بامداد دولت‌بهیه انگلیس دولت وملکت دولت ایران قوی گردد اگر بر سر امور داخله بمملکت ایران فی مابین شاهزادگان وامراء و سردار ها مناقشتی روی دهد دولت بهیه انگلیس را در این میانه کاری نیست تا شاه وقت خواهش نماید و اگر احیانا احدی از مشارالیهم ولایتی و جائی از خاك متعلقه بایران را به آن دولت بهیه بدهند که بازای آن کمك و اعانتی نمایند هرگز اولیای دولت بهیه انگلیس اقبال‌نکرده و پیرامون آن نخواهند گشت و دخل تصرفی‌درممالك متعلقه بایران هرگز نخواهندنمود .

تتمة الفصول بالیمن و السعاده امید که این عهد میمون خجسته بافرایند ونتایج نیك تا ابد منعقد و پیوسته ماند ـ این عهد نامه میمون را ما که وکلای‌حضرتین علیتین می باشیم بصداقت ودوستی مشمول بفصول دوازده گانه مستحکم و منعقد داشته‌دستخط و مهر گذاشته ایم .

بتاریخ ١٤ مارچ سنه١٨١٢٠ عیسویه مطابق ٢٩ شهر صفرالمظفر ١٢٢٧هجری مصطفویه‌التحریه فی‌دارالخلافة الطهران صانهاالله تعالی عن الحدثان.

صورت قرارداد استخدام افسران روسی برای بریگادقزاق .

نظر بمیل و اراده اولیای دولت اعلیحضرت اقدس همایونی که صاحبمنصبان قزاق روسی بجهت مداومت نمودن در تعلیم جزء از سواران رکابی دولت علیه ایران مدتی بوده باشند امضاء کنندگان ذیل باشرایط مفصله آتیه‌این‌قرارنامه راامنعقد وامضا نمودند :

فصل اول ـ عالیجاه مجدت همراه پالکونیك اناماژور مسیو چارکوفسکی که‌در جای پالکونیك دومندویچ از طرف اداره حربیه قفقاز معین شده درمدت سه‌سال‌مشغول خدمت دولت علیهٔ ایران خواهد بود تکلیف عالیجاه مشارالیه اینست که بسوارانی که از طرف اداره حربیه دولت ایران باو سپرده خواهد شد تعلیم و مشق بدهد و موافق همان قرار تعلیم‌ومشق که‌بفشون دولت‌قویشوکت‌روس‌می‌آموزدبسواران مزبور بیاموزانند

فصل دوم ـ عالیجاه پالکونیك چارکوفسکی باید سه نفر صاحبمنصب و پنجنفر اورادنیك قزاق که از طرف اداره حربیه قفقاز معین‌خواهند شد بجهت معاونت دروتعلیم ومشق سواران سابق‌الذکرداشته‌باشد بمحض‌تعیین صاحبمنصبان [و] اورادینك مزبوره معجلا اسامی ایشان را پالکونیك مشارالیه بسفارت اعلیحضرت امپراطوری مقیم دارالخلافه طهران خواهد فرستاد و سفارت دولت معظم الیها باولیای دولت علیه‌ایران خواهند رسانید .

فصل سوم ـ اولیای دولت علیه ایران متعهد میشوند که در ازاء خدمتگذاری پالکونیك چارکوفسکی از قرار تفصیل ذیل مواجب و علیق در حق مشارالیه برقرارو کارسازی دارند. مواجب از قرار سالی دوهزار وچهارصد تومان که عبارت از بیست‌و چهارهزار فرانك باشد سه‌ماه بسه ماه پیش عاید دارند و علیق یومیه پنجرأس اسب بپردازند صاحبمنصبانیکه معاون پالکونیك چارکوفسکی میباشند همان مواجب صاحب‌ـ منصبان همراهان پالکونیك دومندویچ را که بخاك ایران آمده بودند خواهند داشت و هر یك از اورادینکها ماهی مبلغ بیست تومان که سالی دویست و چهل تومان باشد مواجب خواهند داشت .

فصل چهارم ـ اولیای دولت علیه ایران نیز متعهد میشوند که از روز امضاء این قرارنامه بجهت خرج‌راه‌آمدن پالکونیك چارکوفسکی مبلغ یکصدعدد نیم امپریال کار سازی نمایند. بهریك از صاحبمنصبان جدیدکه درجای صاحبمنصبان پیش معین میشوند

هفتاد وپنج عددنیم امپریال و بهریك از اورادینکها که تازه بخاك ایران می‌آیند بیست و چهار عدد نیم امپریال بجهت مصرف مزبور خواهند داد.

فصل پنجم - از روز امضاء این قرارنامه پالکونیك چارکوفسکی داخل خدمت محسوب‌میباشد وازهمین تاریخ حق‌مواجب که درفصل‌سوم ذکرشده‌خواهد داشت وسایر صاحبمنصبان و اورادینکها که در فصل دوم همین قرارنامه ذکرشده‌اند همین‌طور حق مواجب خواهند داشت.

فصل ششم - در روز امضاء این قرارنامه مبلغ چهارصد تومان که عبارت ازچهار هزار فرانك باشد از بابت مواجب دوماهه پالکونیك چارکوفسکی داده خواهد شد. البته در رأس سه ماه ثانی حق‌مطالبه چهارماهه مواجب که یکماه سوم سه ماه‌اول باشد و سه‌ماه ثانی را خواهد داشت

فصل هفتم - در جمیع کارهای متعلقه بخدمت خود پالکونیك چارکوفسکی باید بدستور العمل وزارت جنك دولت علیه ایران که خود مشارالیه تابع است حرکت نماید و وزارت مزبورهم متعهداست که مواجب مشارالیه رابپردازد.

فصل هشتم - مخارج سفرهائیکه بنابفرمایش اولیای دولت علیه ایران پالکونیك چارکوفسکی در خدمت خود خواهد نمود، باید اولیای معظم‌الیهم کارسازی دارند.

فصل نهم - پالکونیك چارکوفسکی نمیتواند شرایط و قراردادی که در این قرارنامه شده باختیار خود منسوخ نماید و همچنین نمیتواند قبل از انقضای مدت سه سال ترك خدمت دولت علیه ایران نماید ولی در صورتیکه مزاج او بنحوی که نتواند از عهده خدمت مرجوعه بخود برآید منحرف شود اولیای دولت علیه ایران قبل از انقضای مدت قرارنامه اورا معاف خواهند داشت، در صورتیکه کارهای لازمه ازبرای پالکونیك چارکوفسکی روی دهد یا عدم استقامت مزاج منوجب شود که پالکونیك مشارالیه باید موقتاً ازخاك‌دولت ایران بیرون رود اولیای دولت اعلیحضرت همایونی مرخصی که بیشترازسه ماه طول نخواهد کشید خواهندداد ولی پالکونیك چارکوفسکی حق مواجب و علیق این سه ماهه را بهیچوجه من‌الوجوه نخواهد داشت و شروط و قرار های این فصل نهم قرارنامه حالیه بجمیع صاحبمنصبان و اورادینکهای روسی که در این قرارنامه ذکرشده‌اند متعلق‌خواهد بود.

فصل دهم - اولیای دولت علیه‌ایران متعهد میشوند که بعد ازانقضای مدت‌سه‌سال این قرارنامه که در اینمدت این قرارنامه عالیه استقرار دارد بجهت مراجعت پالکونیك چارکوفسکی وهمچنین سایر صاحبمنصبان و اورادینکهای روسی معادل مبلغی که در فصل چهارم ذکر شد بعنوان خرج راه بایشان بدهند در صورتیکه بمیل ورضای‌اولیای دولت اعلیحضرت اقدس همایونی قبل از انقضای مدت سه سال قرارنامه حاضر منسوخ گردد باید اولیای معظم‌الیهم همین تنخواه را بمشارالیهم عاید دارند.

فصل یازدهم - پالکونیك چارکوفسکی وصاحبمنصبان و اورادینکهاکه در همین قرارنامه ذکر شدهاند باید در ظرف دوماه و سیم از روزی که خرج راه ایشان که در فصل چهارم مشروط شده و بتوسط سفارت اعلیحضرتامپراطوری مقیم دارالخلافهطهران داده میشود در تهران حاضر باشند .

در طهران فی ۱۲ شهر رمضانالمبارك سنه ۱۲۹۹ هجری مطابق ۱۶ ماه ایول سنه ۱۸۸۲ مسیحی

امضاء : میرزا سعیدخان وزیر امورخارجه دولت علیه ایران .

امضاء : وزیرمختار کل ممالك دولت قویشوکت روسیه .

www.KetabFarsi.com

مهمترین مآخذ و منابع فارسی تألیف این کتاب

کتاب	مؤلف	تاریخ ومحل طبع
اختناق ایران	مورگان شوستر امریکائی	—
اسناد محرمانهٔ سیاست انگلیس	—	۱۳۱۱ شمسی - طهران
افضل التواریخ مظفری (۱)	افضل الملك شیرازی	خطی
امیر کبیر وایران دوجلد	فریدون آدمیت	۱۳۲۳-۲۴ شمسی»
انقراض قاجاریه	ملك الشعراء بهار	۱۳۲۳ شمسی - »
ایران و مسئله ایران (۲)	لرد کرزن- ترجمه میرزا محمد	خطی
تاریخ بختیاری	عباسقلی خان سپهر	۱۳۳۳ قمری - »
(ملحقات) تاریخ ساسانیان	ذکاء الملك فروغی	— »
تاریخ سرجان ملکم	ترجمه میرزای حیرت	۱۸۶۷ - م - هند
تاریخ سیاست خارجی ایران	دکتر کاظم صدر	
	ترجمه دکتر جواد صدر	۱۳۲۲ شمسی-طهران
تاریخ روابط ایران و اروپا	نصرالله فلسفی	۱۳۱۶ شمسی »
در دورهٔ صفویه	سرتیپ مقتدر	۱۳۱۸-۱۹ »
تاریخ نظامی ایران	جمیل قوزانلو	— »
تاریخ نظامی ایران - دوجلد	» »	۱۳۱۵ شمسی »
جنگهای ایران و روس-دوجلد	حقایق نگار	— »
حقایق الاخبار ناصری	مامونتوف .ترجمه شرف الدین	
حکومت نزار ومحمدعلی میرزا	میرزا قهرمانی	۱۳۰۹ شمسی »
	مرحوم صنیع الدوله	— »
(ملحقات) خیرات حسان-۳جلد	سرهنت ارنولدویلسون	
خلیج فارس	ترجمه محمد سعیدی	۱۳۱۰ شمسی »
(ملحقات) دررالتیجان	مرحوم صنیع الدوله	۱۰-۱۳۰۸ قمری»
فی تاریخ بنی الاشکان	—	— بمبئی
سفر دوم ناصرالدین شاه بفرنك	میرزا عبدالفتاح گرمرودی	خطی
سفرنامهٔ آجودانباشی (۳)	دکتر خانبابا بیانی	۱۳۱۸ شمسی طهران
سیاست ناپلئون در ایران	اسکندر بیك منشی	۱۳۱۴ قمری »
عالم آرای عباسی	وزارت امور خارجه ایران	۱۳۳۷ » »
کتاب سبز دردوجلد	وزارت امور خارجه انگلیس	
کتاب آبی در۸ جلد	ترجمه بدستور سردار اسعد بختیاری	۱۳۳۱ » »
کشف تلبیس	ادارهٔ روزنامه کاوه	۱۳۳۶ » برلین

www.KetabFarsi.com

کتاب	مؤلف	تاریخ ومحل طبع
گنج شایگان	سید محمد علی جمال زاده	۱۳۳۵ قمری برلین
المآثر و الاثار	مرحوم صنیع‌الدوله	۱۳۰۶ » طهران
مأموریت سرتیپ گاردان	کنت آلفرد گاردان ترجمه آقای عباس اقبال	۱۳۱۰ شمسی »
مرآة البلدان ـ ٤ جلد	مرحوم صنیع الدوله	۹۸ـ ۱۲۹۵ قمری »
مجموعه معاهدات ایران بادول خارجی (٤)	ـ	خطی ـ
مجموعهٔ معاهدات بین دولت شاهنشاهی ایران ودول‌خارجی	وزارت امور خارجه	ـ »
مجموعه‌عهدنامه‌ایران ودول‌خارجه	مؤتمن الملك	»
منتظم ناصری در ۳ جلد	مرحوم صنیع الدوله	۱۲۹۸۱-۱۳۰۰ »
(ملحقات) مطلع‌الشمس ۳ جلد	» »	۱۳۰۳ قمری »
مسافرت بایران بمعیت سفیر کبیر فرانسه	موریس دوکوتز بونه ترجمه آقای محمود هدایت	۱۳۱۰ شمسی »
مسافرت بارمنستان و ایران	ژوبر ـ » »	۱۳۲۲ شمسی »
منتخب التواریخ مظفری	حاجی میرزا ابراهیم صدیق الممالك	
منشآت قائم مقام	مرحوم میرزا ابوالقاسم قائم‌مقام‌ثانی	۱۲۸۱ »
» » (٥)	» »	خطی »
مجموعه مرقعات (٦)	» »	خطی
ناسخ‌التواریخ مجلد ۱۱ وقایع بعدازوفات‌فتحعلیشاه(۷)	مرحوم لسان الملك سپهر	۱۳۱۵ قمری »
یادداشتهای ژنرال تره زل	مرحوم رضا قلی میرزا ژنرال دوما ترجمه آقای عباس اقبال	خطی »
یادداشتهای ژنرال دنسترویل	ترجمه آقای حسین انصاری	۱۳۰۹ شمسی »
تاریخ مفصل مشروطیت‌ایران	آقای عباس اسکندری	۲۳ ـ ۱۳۲۲ شمسی »
وبعضی از روزنامه های فارسی ومجلات‌و بسیاری‌دیگراز کتابها که‌درمتن بدانها اشاره‌شده‌است		

۱ ـ کتاب‌افضل التواریخ مظفری‌تألیف غلامحسین خان افضل الملك‌شیرازی وشامل تاریخ پنج سال اول‌سلطنت مظفرالدین شاه (از سال ۱۳۱۳ قمری تا ۱۳۱۷) و دارای ٦۰۳ صفحه است که بخط مؤلف ونمره شماره ۲۱٦ در کتابخانهٔ مجلس میباشد.

ازیادداشتهائی که بخط افضل‌الملك درحاشیهٔ مجموعه‌ای از روزنامه ایران مربوط بهمین

ایام نوشته شده و آن مجموعه نیز در کتابخانهٔ مجلس موجود است معلوم میشود مأخذ غالب اخبار و مطالب کتاب افضل التواریخ، روزنامهٔ ایران بوده است ، تا جائی که نگارنده اطلاع دارد این نسخه منحصر بفرد است ،

۲ ـ ایران و مسألهٔ ایران تألیف لرد کرزن و ترجمهٔ میرزا محمد نامی از شاگردان شعبهٔ نوبخانهٔمدرسهٔ دارالفنون کهدر سال ۱۳۱۱ قمری بدستور نظام السلطنه حاکم فارس ترجمه شده و جلد اول آن بخط مترجم در کتابخانهٔ مجلس موجود میباشد و از قرار معلوم جلد دوم آن نیز توسط همینمترجم ترجمه شده است که فقط جزئی از آن در تصرف فاضل محترم و ارجمند حضرت آقای عباس اقبال است ،

۳ . سفر نامه آجودانباشی بقلم میرزاعبدالفتاح گرمرودی منشی میرزاحسین‌خان آجودانباشی و درشرح مسافرت و مأموریت آجودانباشی است بلندن که در سال واقعهٔ دوم هرات بسفارت ایراندردربارلندن مأمورشده بود . این کتاب‌توسط آقایمحمود محمود یکبار در روزنامهٔ پیکان ۱۳۰٤ شمسی نیز بامقدمه‌ای چاپ شده است ، نسخهٔ خطی آن که مأخذ کار ما بوده نیز سابقاً متعلق به آقای محمود و اینك تحت شمارهٔ ۱۵٤۵ کتابخانه مجلس میباشد . ونسخه‌ای از آن هم در کتابخانهٔ شخصی‌دانشمندمعظم حضرت آقای اقبال آشتیانی است ،

٤ ـ مجموعهٔ خطی معاهدات ایران با دول خارجی که آن را آقای محمود از روی اسناد صحیحه نویسانده اند وآن شامل چند معاهده و مقاوله نامه و مکاتیب سیاسی ونیز چند رساله است ، سابقاً در تصرف آقای محمود بوده و اینك تحت شماره ۱۵٦۹ بکتابخانه مجلس تعلق دارد، ارزش این مجموعه بیشتر بواسطهٔ وجود چندعهد نامهٔ آنست که در جای دیگر نمیتوان یافت ،

۵ ـ مجموعه ای خطی از مکاتبات و منشآت مرحوم میرزا ابوالقاسم قائم ـ مقام است که حاوی بیشتر مکاتباتی است که در موضوع قتل گریبایدوف میان در بار ایران و دربار روسیه مبادله شده و غالب نامه‌های این مجموعه درمنشآت چاپی نیست . این نسخه تحت شماره ۹۰٦۲ و متعلق بکتابخانهٔ مجلس است ،

٦ ـ مجموعهٔ مرقعات تحت شماره ۷٤۵ متعلق بکتابخانهٔ مجلس که‌از منشآت قائم مقام ثانی و تمام آن بخط آن مرحوم‌است . این مجموعه حاوی۳۹ ورق ومربوط بزمان جنك دوم روس و ایران است و هیچیك از نامه های آن در مجموعهٔ چاپی منشآت نیست ،

۷ ـ وقایع بعد از وفات فتحعلیشاه تألیف رضا قلی میرزا پسر حسینعلی‌میرزا فرمانفرما فرزند فتحعلیشاه که در کتابخانهٔ مجلس ضبط و شامل وقایع قیام حسنعلی میرزا شجاع السلطنه درفارس و احوال ولایات جنوب ایران میباشد .

مهمترین مآخذ و منابع خارجی

1 - Les Anglais en Perse, par : Emile Lesueur.

طبع پاریس سال ۱۹۲۲ میلادی

2- Angleterre et l' Imprialisme, par Victor Bérard.

چاپ پاریس ۱۹۱۷ طبع ششم

3- L' Evolution politique de l Iran par : Nakhaï.

چاپ بروکسل ۱۹۳۸

4·La Perse en 1899—1840 ,par Comte de Sercey.

5- La Perse, par Ocorges Boulé طبع ورسای ۱۸۹۳

6- La Politique européenne en Perse par Afchar.

چاپ لوزان ۱۹۲۱

7- Les Relations de' l' Iran avec l' Europe Occidentale à l' epoque des Safavid, par Bayany

چاپ پاریس ۱۹۳۷

8- La Rivalité Anglo - Russe au XIX siècle en Asie, par Dr . Rouire.

چاپ پاریس ۱۹۰۸

9. Révolution de la Perse. par : Victor Bérard,

چاپ پاریس ۱۹۱۰

10-Le reveille de l' Asie, L impriulisme britaninque et la révolte des peuples, par René Grousset

چاپ پاریس ۱۹۲٤

11- Le second voyage en Perse, en Arméuie et dans l' Asie — Mineure fait de 1810 à 1816, par jacques Morrier

چاپ پاریس ترجمه ازانگلیسی بفرانسه ۱۸۱۸ ـژاك موریه همان جـ ـرموریه ـ و
است که فرانسویان آنرا بدین نحومیگویند

12. La Suppression des Capitulationrs en Perse, par Dr. Matim - Daftari.

در دوجلد چاپ پاریس — ۱۹۳۰

13. Voyage en Perse pendant les années 1812 et 1813, pare le colonel Gaspar Drouville.

طبع سن‌پطرزبورگ ۱۸۱۹ دردو جلد . درورویل درجلد ۲ کتاب خود اطلاعات مبسوط و جامعی از وضع ارتش ایران درزمان فتحعلیشاه و عباس میرزا داده است .

14 - Voyage en Perse, Fait dans les années 1807, 1808 et 1809 .

در دوجلد چاپ پاریس سال۱۸۱۹. اسم مؤلف‌این کتاب نوشته شده ولی‌درمقدمهٔ کتاب نوشته‌شده که نویسندهٔ آن باتفاق ترهزل فرانسوی افسرمهندس جغرافیا در سالهای مزبور بایران و سواحل خلیج‌فارس مأمور شده اند و باستناد کتاب ترهزل کسی که همراه وی‌بچنین مأموریتی آمده است «دوبره» نام داشته بنابراین ظاهراً همو مؤلف دو جلد کتاب مذکور خواهد بود .

در این کتاب راجع بوضع سپاه ایران شرح مبسوطی دیده میشود (ازص۲۸۹ تاص ۳۰٦جلد دوم) و بعلاوه تفصیلی از سوارهٔ ایلیاتی دارد که بسیار جالب و قابل توجه‌است (ص۴۵۳ تا ص ٤٦۸ جلد دوم)

15 - Voyage de M. le Chevalier Chardinen Perse et autres - lieux de l' Orient .

چاپ آمستردام دوسه‌جلد . شاردن درجلد دوم کتاب خود ازص ۲۲۵ تا ص۲۳۰ شروح مبسوط و مفصلی از وضع نظام ایران و تقسیمات‌آن در زمان شاه عباس نوشته‌که بسیار مفید وجالب است .

16. Voyage en Perse, dans l' Afghanistan, le Bélou — Chistans et le Turkestan, par G. P. Ferrier.

طبع پاریس سال ۱۸٦۰ در دو جلد

تصحیح

باهمه‌مراقبتی که در چاپ کتاب بکاررفته‌است بازپیشامدمسافرتی ناگزیر که ازپدو شروع بچاپ این کتاب مؤلف‌را ازتصحیح نوبه‌های مطبعی‌دور نگاهداشت ازطرفی ، ونقائص کار چاپخانه ازطرف دیگر ، باعث شدکه این کتاب نیز مانند اغلب کتابهائی که درمطابع ایران‌چاپ‌میشود دارای‌غلط نامه‌ای قابل‌ملاحظه باشد.

دراینجا برای آنکه ناممکن‌است‌ستون غلطنامه کوتاهتر باشد ازذکراغلاط جزئی که بعلت فرسودگی حروف چاپی پیدا شده یا اغلاط دیگر که‌مخل‌معنی و مقصود نبود صرفنظرشد . چنانکه‌مثلادرچندین مورد « جزو » بجای « جزء » یا « خدمتگذار » بجای «خدمتگزار » یا « انگلیسها » بجای « انگلیسیها » چاپ شده است که خوانندگان بصحیح آن متوجه خواهند شد وقابل اغماض میتواند بود ،اینك متنی است اغلاط‌مهم کتاب را بصورت ذیل تصحیح‌فرمایند.

صفحه	سطر	غلط	صحیح
٥	١٣	خاندانی	خاندانهایی
١٢	٨و١٥	دورویل	درورویل
١٣	٢	»	»
١٥	١٧	از آغاز	درآغاز
٢٢	٣	کرد	کند
٢٣	١٦	مملکتی	درمملکتی
»	٢٠	اختیاردولت	اقتدار دولت
٣٠	٣	گستاخی	وگستاخی
٣١	زیرعکس	گاردن	گاردان
٣٢	٥	١٣٢٣	١٢٢٣
»	»	١٨ ٩	١٨٠٩
٣٣	٣	سرجارفرد	سرهارفرد
»	٩	مسائل	بمسائل
»	١٣	با ;ول	با یول
٣٧	٢٠	ترجمه	ترجمه از
٤٠	٦	. ببود	میبود
٤١	٧(ح)	*Akverdoff*	
٤٤	١٥	سروراوزلی	سرگوراوزلی

صفحه	سطر	غلط	صحیح
٤٥	١٢	هانری‌الیس(٣)	
٤٥	٣(ح)	آمراةالبلدان	مرآةالبلدان
»	٥(ح)	و یز	ونیزدر
٤٨	٦	کاپتلین‌موتیس	کاپتن‌موتیس
٥٢	١٣	شورشهائی	شورشها
٥٤	٢	استوارت	استودارت
٥٤	١٢	موفة	موفقاً
»	٢٠	دولت	دودولت
٥٥	٤	همانسال	همانسال‌درطهران
٧٥	٨(ح)	واقع	عمل
٧٧	٩	مدکی	مدرکی
٨٥	٢٠	٢٢٩٦	١٢٩٦
٨٦	١٦	پرمی‌نی	بری‌نی
٨٨	٩	آورده	آورد
»	١٩	بنتیجه	نتیجه
٨٩	١	وآسیای	ودرآسیای

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۹۰	۳	میکنم	می کنیم
۹۶	۱۵	بر توسعه	برای توسعه
۹۶	۲۰	داشته	داشتن
«	۲۵	حمل	عمل
۹۸	۱۰و۱۷	بریگاد مرکزی	بریگاد قزاق
۱۰۰	۲	شیندر	شیندر
۱۰۲	۲۶	۴۳۰۰	۴۳۰
«	(ح)	ملی	دولتی
۱۰۷	۲۶	کلوزه	کلرزه
۱۰۹	۲۹	«	«
۱۱۰	۲و۱۳	«	«
«	۶	توسعه	توسط
۱۱۰	(ح)	Starosselsky -	
۱۱۱	۳و۱۸		
	و۲۵	کلوزه	کلرزه
۱۱۲	۴ و۶ و۱۴		
	و۱۸و۲۶	کلوزه	کلرزه
۱۱۵	۲۷	مورد	موجب
۱۱۶	۲۲	چهارده	چهار
۱۲۲	۹	شده	شد
«	۱۴	اعترافات	اعتراضات
۱۲۳	۲۳	ملی	دولتی
«	۳ (ح)	«	«
۱۲۷	۱۰	از این	پیش ازاین
«	«	فراسواران	فراسوران
۱۳۰	۱۱	این	نتیجه این
۱۳۵	۱۲(ح)	کتابهای آبی	«
۱۳۶	۱۰	ریاست	و ریاست
۱۳۹	۷	تشکیل شدن	تشکیل نشدن
۱۳۹	۷	تقویت	تصویب

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۱۴۲	۲	حوضه	حوزه
۱۴۳	۲۳	دولت	دو دولت
۱۴۴	۳	خواهند	خارج خواهند
۱۴۸	۵	و از	و او
۱۴۹	۱۱	متذکریم شو	متذکر شویم
۱۵۶	۱۷	کلوزه	کلرزه
۱۶۰	۴	ابن قصه	باین قصه
«	۱۳	تشکیل (زائد)	
۱۶۲	۱۵	وما	وما
۱۷۴	۱۹(ح)	دینکین	دنیکین
۱۷۷	۱۲	موفلیت	موفقیت
۱۷۹	۹	برکزی	مرکزی
۱۸۶	۱۲	وجوب	وجود
۱۹۴	۱	۱۳۲۶	۱۳۳۶
۱۹۶	۱۳	نگذشتند	نگذاشتند
۱۹۸	۱۴	پس حق	پس فقط حق
«	۲۷	منتها	منتهی
۲۰۱	۱۵	بحر	بحر خزر
۲۰۵	۱۵	۱۳۳۲	۱۳۳۳
۲۱۱	۷	که	که نیز
۲۱۲	۲۲	داویدیوس	داویدیویس
۲۱۳	۷	نیارلا	بنارلا
۲۱۶	۸	که (زائد)	
۲۱۷	۳۱	بفرمانفرمای	بفرمانفرما
۲۲۱	۱۶	مشاورالملك	مشاورالممالك
۲۲۴	۱۷	اردوار	اردورا
۲۲۸	۲۵	ه	۵۰۰
۲۲۹	۱۲	بقسمت	بقیمت
۲۳۹	۲۵	بیشتر	پیشتر
۲۴۱	۱۹	التحریه	التحریر

www.KetabFarsi.com

www.KetabFarsi.com